

EDİTÖR

Prof. Dr. Süleyman CAN

**BEDEN EĞİTİMİ
VE
SPOR EĞİTİMİ**

Alanında Araştırmalar ve Değerlendirmeler

**ARALIK
2024**

İmtiyaz Sahibi / Yaşar Hız
Yayına Hazırlayan / Gece Kitaplığı
Birinci Basım / Aralık 2024 - Ankara
ISBN / 978-625-7702-72-0

© copyright

2024, Bu kitabın tüm yayın hakları Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir
yolla çoğaltılamaz.

Gece Kitaplığı

Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak
Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA
0312 384 80 40
www.gecekitapligi.com / gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt

Bizim Büro
Sertifika No: 42488

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ
ALANINDA ARAŞTIRMALAR VE
DEĞERLENDİRMELER**

EDİTÖR

Prof. Dr. Süleyman CAN

gece
kitaplığı

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

ÖĞRENCİ PERSPEKTİFİNDEN İKİ SINIFIN ORTAK ALANDA BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ İŞLEMESİ

Mehmet Behzat TURAN, Osman YOKA, Keziban YOKA 7

BÖLÜM 2

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR AÇISINDAN EPİSTEMOLOJİK İNANÇ VE SPOR OKUR YAZARLIĞI

Gamze Nur YAVUZ, Rüstem ORHAN 21

”

BÖLÜM 1

ÖĞRENCİ PERSPEKTİFİNDEN İKİ SINIFIN ORTAK ALANDA BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ İŞLEMESİ

*Mehmet Behzat TURAN¹, Osman YOKA²,
Keziban YOKA³*

1 Doç. Dr., Erciyes University, Faculty of Sports Sciences, Kayseri, Turkey behzatturan@erciyes.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-5332-803X

2 Bilim Uzmanı, Erciyes University, Institute of Health Sciences, Kayseri, Turkey osmanyoka@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-7312-0706

3 Bilim Uzmanı, Niğde Ömer Halis Demir University, Institute of Social Sciences, Niğde, Turkey, yokakeziban@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-0585-0923

GİRİŞ

Günümüzde toplumlar varlığını devam ettirmek ve hayatlarını daha kaliteli hale getirmek için farklı yollara başvurur. Bu yollardan en önemlisi eğitimidir. Eğitim toplumun gelişmesi ve değişmesi için önemli bir unsurdur (Erden, 1997: 125). Çünkü eğitimin toplumsal, ekonomik, sosyal, spor, sağlık, bireysel, siyasal gibi birçok alana katkısı vardır (Ekinci, Demirel, Demirel, & Işık, 2015). Bu katkılardan en önemlisi okullarda verilen beden eğitimi dersleri ve okuldan sonraki boş zamanda yapılan rekreasyonel amaçlı fiziksel aktivitelerdir (Bademli, 2023). Fiziksel gelişime katkısının yanı sıra beden eğitimi ve spor derslerinin eğitim bütünlüğü içerisinde öğrenciye kattığı değerlerin önemi göz ardı edilmemelidir. Nitekim beden eğitimi ve spor derslerinin genel eğitimdeki önemini anlayan gelişmiş ülkeler eğitim-öğretim politikalarını buna göre oluşturmuşlardır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk, "sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözüyle ülke gençlerinin bilimin ışığında zihnen, ahlaken, bedenen ve ruhen, en iyi şekilde yetiştirilmesi gerektiği inancı içerisinde, beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ve sporculara büyük önem vermiştir. Ülkemizin geleceğinin teminatı olan genç nesillerimize fiziksel, zihinsel ve psikolojik açılardan sağlıklı yetiştirmeleri için beden eğitimi ve sporun önemini iyi bir şekilde kavramalarının sağlanması gerekir (Yılmaz, 2021). Beden eğitimi ve spor dersi, bireyde problem çözme, yaratıcı düşünme, kavram gelişimi, psikomotor ve bilişsel fonksiyonların aktive edilmesinde büyük rol oynar. Bireylerin eğitim öncesi ruhen ve bedenen ders öncesi hazır bulunuşluk düzeyini destekleyerek eğitim-öğretimin verimliliğini artırır. Bu sebeple beden eğitimi dersleri çok önem arz etmektedir. Beden eğitimi derslerinin okullarda çeşitli faktörler nedeniyle yeterli düzeyde yapılamaması ya da araç gereç yetersizliğinden ortak alanda gerçekleştirilmesi bu dersin amaçlarını olumsuz yönde etkileyecektir. Örneğin; spor salonu sıkıntısı nedeniyle ortak alanda ders işlemek durumunda kalan öğrenciler bu derste uyumsuzluk ve adaptasyon sorunu yaşayabilirler.

Beden eğitimi ve spor dersinin sınıfları; spor salonları ve okul bahçeleridir. Normal bir sınıftan daha geniş bir alanda işlenen derslerde öğrencilerin, hareket halinde ve birbirleri ile etkileşim halinde olması beklenir. Öğrencilerin tutumları, çalışma ve ders işleme koşullarının zorluğu ve fiziki imkanlar dersin işlenişini etkilemektedir. Bu nedenle spor salonu, malzeme temini, ders planlamalarının fiziki şartlara göre yapılması istenilen kazanımların elde edilmesinde etkilidir. Araştırmanın; iki sınıf ile ortak alanda işlenen beden eğitimi ve spor derslerine öğrencilerin bakış açılarını ortaya koymak ve uygulanan dersin eğitim-öğretim hedeflerine ulaşma düzeyini belirlemek açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın amacı, araştırma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizine yönelik bilgiler yer almaktadır.

Desen

Bu araştırmada, öğrencilerin gözünden ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işlenmesinin etkilerini sunmak ve bunları geliştirmek amaçlandığı için araştırmanın doğasına uygun olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar olguyu var olduğu hali ile kendi doğal ortamında araştırmayı gerektirir (Şimşek & Yıldırım, 2011). Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak belirli durumların, olduğu ortamda derinlemesine ve ayrıntılı olarak açıklanıp yorumlanabilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması yapılırken bir durum derinlemesine incelenir ve araştırmada yer alan etkenlerin bu durumdan nasıl etkilendikleri ve bu durumu nasıl etkiledikleri gözlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Durum çalışmalarında bir olgu bütüncül olarak tüm yönleriyle ele alınmaktadır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir devlet okulunda eğitim alan ve ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işleme tecrübesi olan 14 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma grubu seçiminde kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

Tablo1. *Katılımcılarının Demografik Özellikleri*

Cinsiyet	Yaş	Sınıf	Kod
Kadın	14	9	K1
Kadın	14	9	K2
Kadın	14	9	K3
Kadın	14	9	K4
Kadın	14	9	K5
Kadın	14	9	K6
Kadın	14	9	K7
Erkek	15	9	E1
Erkek	14	9	E2
Erkek	14	9	E3
Erkek	14	9	E4
Erkek	14	9	E5
Erkek	14	9	E6
Erkek	14	9	E7

Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmalarda veri toplama amacıyla en çok kullanılan yöntem görüşmedir. Görüşme günlük dilde karşılıklı konuşma olarak algılansa da nitel veri toplama yöntemi olarak görüşmecinin araştırma sorularına uzun cevaplar alabilmek için gerçekleştirdiği amaçlı konuşma tekniği olarak tanımlanır (şen ve Yıldırım, 2021). Araştırmada veri toplama aracı olarak iki uzman görüşü alınarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlanırken kaynak taraması yapılmış, konu ile ilgili kitaplar, makaleler, bildiriler ve tezler incelenmiştir. Yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme tekniğinin tam arasında yer alan yarı yapılandırılmış görüşmede katılımcılar açık uçlu ve esnek sorular yoluyla algıladıkları dünüayı ve duruma karşı tecrübelerini kendi düşünceleri ile ifade ederler (Merriam, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde katılımcılara ait yaş, cinsiyet ve sınıf gibi demografik bilgiler; ikinci bölümünde ise ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işlenmesi ve bu durumun avantajları, dezavantajları, ders verimine etkisine ilişkin yaşadıklarını anlatmalarını sağlamaya yönelik hazırlanan görüşme soruları yer almaktadır.

Verilerin Toplaması ve Analizi

Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılar ile yapılan ön görüşmede; araştırmanın içeriği, görüşme tarihi ve saati hakkında bilgi verilerek katılımcılardan randevu alınmıştır. Görüşmeler katılımcıların eğitim aldıkları okulda, önceden kararlaştırılan tarih ve saat aralıklarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcıların izinleri doğrultusunda ses kaydı yapılmış, ses kaydı yapılmasını istemeyen katılımcıların cevapları görüşme esnasında yazılı olarak kaydedilmiştir. Görüşmeler sonucu ses kayıtları yazılı hale getirilerek görüşme dökümü ortaya çıkarılmıştır. Bu görüşme dökümlerinin analiz öncesi birçok kez okunup anlatılanlar ve araştırma sorularıyla olan bağlantılarının kurulmasıyla kod, kategori ve temaları oluşturmak için ön fikir edinilmesi amaçlanmıştır. Görüşmelerin metne aktarılmasından sonra oluşturulan metinler okunmuş, katılımcıların kronolojik şekilde anlattıklarına uygun şekilde hikâyeleri oluşturulmuştur. Ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işleyen öğrencilerin yaşadıklarıyla ilgili anlattıkları hikâyelerinin ardından kodlar belirlenmiş, bu kodlar sınıflandırılarak öğrencilerin ifadeleri tanımlanmış ve ifadelerin temaları belirlenmiştir. Katılımcıların anlatıları analiz edilerek her katılımcıya ait temalar, kodlar ve kodlara ait örnek ifadeler anlatılardan sonra hiyerarşik kod-alt modeli kullanılarak sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik araştırmacının araştırdığı olguyu, doğal ortamında olduğu gibi tarafsız bir şekilde araştırması anlamına gelmektedir (Şimşek & Yıldırım, 2011). Bu araştırmanın da yansız olabilmesi için bizzat araştırmacı tarafından görüşmeler yapıp yönlendirme yapılmadan sorular sorulmuştur. Araştırma deseninden toplanan verilere, verilerin analiz ve yorumundan sonuçların sunulmasına kadar araştırma konusu ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman kişinin görüş ve yorumlarına başvurulmuştur. Araştırmanın bütün aşamalarına ayrıntılı olarak yer verilerek sürecin şeffaf bir şekilde betimlenmesi geçerlik yönünden katkı sağlamaktadır. Her katılımcı için görüşme notları ile araştırma süresince araştırma günlüğü tutulmuştur. Kodlayıcılar arası görüş birliği, ulaşılan veriler arasında ilişki kurulması ve verilerin anlamlı hale getirilmesi gibi stratejilerin kullanılması ile güvenirlilik sağlanmıştır. Ayrıca araştırmanın yöntemi, amacı, veri toplama aracı ve süreci de detaylı bir şekilde ifade edilmiştir (Creswell, 2016).

İnandırıcılık

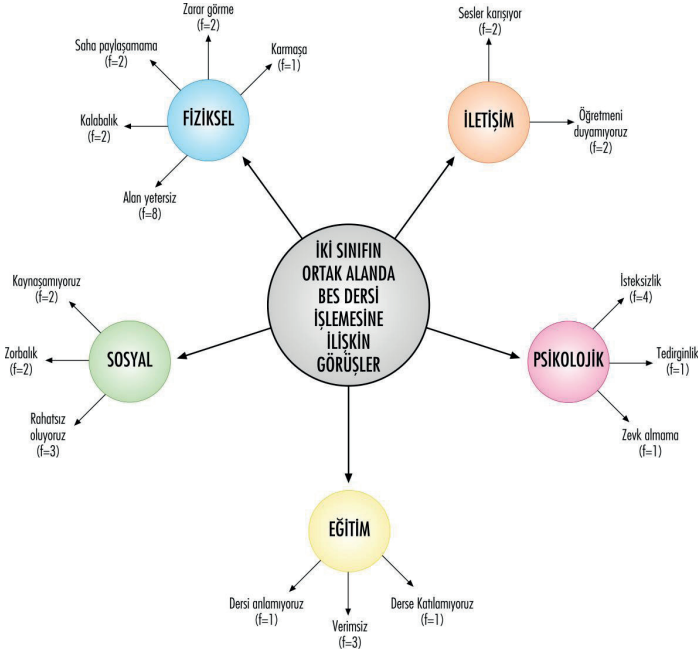
Araştırmanın uygulanmasında çalışmaya katılmak isteyen gönüllü olan öğrencilerle görüşmeler yapılarak veri toplama yoluna gidilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt alınmış ve sonrasında yazıya aktarılmıştır. Aynı zamanda yeteri kadar süre verilerek etkileşim süresi artırılmıştır. Görüşmeler ortalama 15-20 dakika aralığında sürmüştür ve yaklaşık olarak 2 haftada tamamlanmıştır. Katılımcılar Kayseri ilinde eğitim gören gönüllü lise öğrencileri ile sınırlıdır.

BULGULAR

İki Sınıfın Ortak Alanda Beden Eğitimi ve Spor Dersi İşlemesine İlişkin Görüşler

Katılımcı öğrencilerin iki sınıfın ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işlemesine ilişkin görüşleri “fiziksel”, “iletişim”, “sosyal”, “psikolojik” ve “eğitim” kategorilerinde alt tanımlamalar şeklinde kodlanmış ve alt başlıklara yer verilmiştir.

Şekil 1. İki Sınıfın Ortak Alanda Beden Eğitimi ve Spor Dersi İşlemesine İlişkin Görüşlerin Hiyerarşik Kod-Altı kod Modeli

Fiziksel kategorisinde en fazla görülen görüşün alan yetersiz şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun yanında kalabalık, saha paylaşamama, zarar görme ve karmaşa durumlarının da sıklıkla görüldüğü ifade edilmiştir. Örneğin;

“İki sınıfın ortak alanı kullanması zaten küçük olan spor salonunun ikiye ayrılarak daha da daralmasına sebep oluyor ve alan yetersiz kalıyor. Hem gürültü hem de karışıklık olarak gayet büyük bir karmaşaya sebep oluyor. Oyun oynarken farklı oyun oynayanlar neredeyse sırt sırta değerek oyun oynamak zorunda kalıyorlar.” (E5)

Sosyal kategorisinde en fazla görülen görüşün rahatsız oluyoruz şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun yanında kaynaşamıyoruz ve zorbalk durumlarının da görüldüğü ifade edilmiştir. Örneğin;

“Aynı saatte 11. sınıflarla ortak alanı kullanmamız bize sorun oluşturuyor yaşları ve fizikleri bizden daha gelişmiş olduğu için ortak oyunlarda zarar görüyoruz ve bu durum bizi rahatsız ediyor.” (E3)

Eğitim kategorisinde en fazla görülen görüşün verimsiz şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun yanında dersi anlamıyoruz ve derse katılmıyoruz durumlarının da görüldüğü ifade edilmiştir. Örneğin;

“Bu durum dersin işleyişini olumsuz etkiliyor dersler verimsiz geçiyor. Bazen öğretmenimizin ne dediğini duyamıyor ve anlamıyoruz sonrasında tekrarlatmak zorunda kalıyoruz.” (K4)

Psikolojik kategorisinde en fazla görülen görüşün isteksizlik şeklinde olduğu görülmektedir. Ayrıca tedirginlik ve zevk almama durumlarının da görüldüğü ifade edilmiştir. Örneğin;

“...ki sınıf olduğunda çok zorlanıyoruz ve isteksizlik yaşıyoruz genelde ben ve arkadaşlarım serbest oyun etkinliğinde kenarda oturmayı tercih ediyoruz.” (K5)

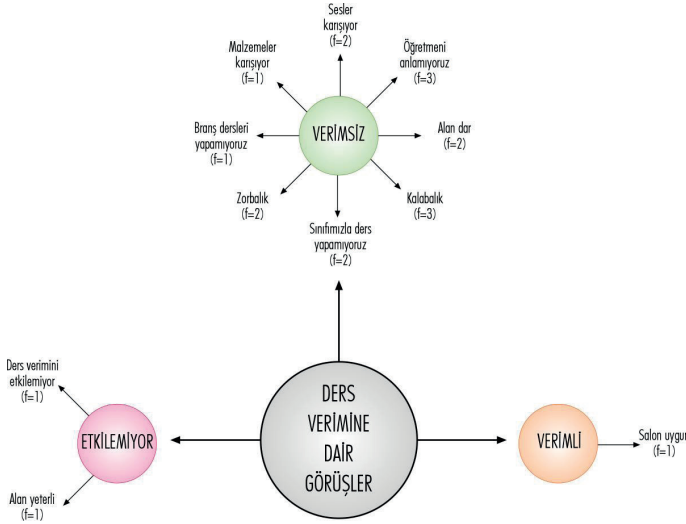
İletişim kategorisinde yer alan görüşlerin sesler karışıyor ve öğretmeni duyamıyoruz şeklinde olduğu görülmüştür. Örneğin;

“İki sınıf olunca alanın daralmasından dolayı ve sesler birbirine karışıyor iletişim sorunu yaşıyoruz.” (E1)

İki Sınıfın Ortak Alanda Beden Eğitimi ve Spor Dersi İşlemesinin Ders Verimine Etkisine İlişkin Görüşler

Katılımcı öğrencilerin iki sınıfın ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işlemesinin ders verimine etkisine ilişkin görüşleri “verimsiz”, “etkilemiyor” ve “verimli” kategorilerinde alt tanımlamalar şeklinde kodlanmış ve alt başlıklara yer verilmiştir.

Şekil 2. İki Sınıfın Ortak Alanda Beden Eğitimi ve Spor Dersi İşlemesinin Ders Verimine Etkisine Dair Görüşlerin Hiyerarşik Kod-Altı kod Modeli

İki sınıfın aynı alanda ders işlediği esnada salonun kalabalık olması ve öğretmenin anlattıklarının anlaşılabilmesi ders verimine olumsuz yönde en fazla etki eden nedenler olarak görülmektedir. Ayrıca seslerin karışması, malzemelerin karışması, branş dersleri yapamamak, zorbalık, öğrencilerin kendi sınıfları ile ders yapamaması ve alanın daralması da ders verimini olumsuz yönde etkileyen etkenler olduğu ifade edilmektedir. Örneğin;

“Bu durum ders verimini düşürüyor çünkü kişilerin çarpışması, top-
ların karışması, oyun ve etkinliklerden alınan verim ve memnuniyeti azal-
tıyor.” (E4)

“Alan dar olduğu için sesler birbirine karışıyor hem öğretmenimizi
duymakta zaman zaman sorun yaşıyoruz hem de birbirimizle iletişim kur-
makta.” (E5)

“Kalabalık olunca hem kendi sınıf arkadaşlarımızla oynayamıyoruz hem
de yaşça büyüklerle aynı zamanda ders olunca bizim için zor oluyor.” (E7)

Etkilemiyor kategorisinde yer alan görüşlerin alan yeterli ve ders ve-
rimini etkilemiyor

şeklinde olduğu görülmüştür. Örneğin;

“Ben bu şekilde ders işlenmesinin ders verimini etkilediğini düşünmüyorum, tek sınıf veya iki sınıf farketmiyor.” (K4)

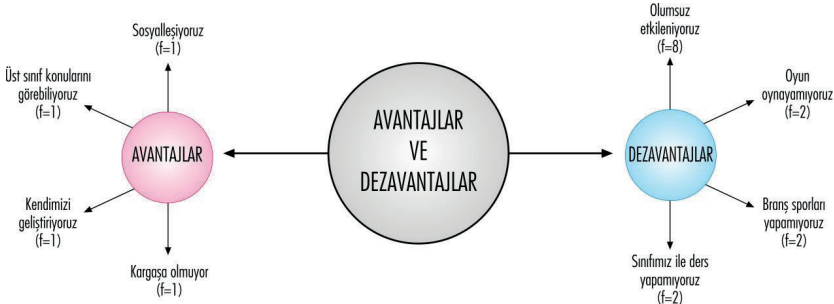
Verimli kategorisinde yer alan görüşün salon uygun şeklinde olduğu görülmüştür. Örneğin;

“Salon iki sınıfın ders işlenmesi için uygun ve müsait verimlilik konusunda bir problem yaşamıyoruz, dersler verimli oluyor.” (E2)

İki Sınıfın Ortak Alanda Beden Eğitimi ve Spor Dersi İşlenmesinin Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Görüşler

Katılımcı öğrencilerin iki sınıfın ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işlenmesinin avantaj ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri “avantajlar” ve “dezavantajlar” kategorilerinde alt tanımlamalar şeklinde kodlanmış ve alt başlıklara yer verilmiştir.

Şekil 3. İki Sınıfın Ortak Alanda Beden Eğitimi ve Spor Dersi İşlenmesinin Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Görüşlerin Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Dezavantajlar kategorisinde en fazla görülen görüşün olumsuz etkileniyor şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun yanında oyun oynayamıyoruz, branş sporları yapamıyoruz, sınıfımız ile ders yapamıyoruz durumlarının da görüldüğü ifade edilmiştir. Örneğin;

“Sınıfça karşılıklı voleybol, basketbol futbol oynayamıyoruz, sağlıklı ders işleyemiyoruz ve bu durum bizi olumsuz etkiliyor.” (K5)

“Zar zor oyun oynanılan bu alanda kalabalıktan dolayı derslere yeterince katılamadığım için benim açımdan hiç olumlu yönü yok.” (E4)

Avantajlar kategorisinde görülen görüşlerin sosyalleşiyoruz, üst sınıf konularını görebiliyoruz, kargaşa olmuyor, kendimizi geliştiriyoruz şeklinde olduğu görülmektedir. Örneğin;

“Başka sınıfla ders işlemenin genellikle olumsuz tarafları olsa da bana göre tek avantajlı yönü diğer sınıftakilerle tanışıp sosyalleşiyoruz.” (K4)

“Üst sınıflar ile birlikte ders yaptığımızda bazen maç yapılıyor ve bizden fiziksel olarak daha iyi farklı kişilerle oynamak kendimizi geliştirmemizi sağlıyor.” (K1)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğrencinin merkezde olması, eğitim öğretim sürecinin en önemli hedefidir. (Demirkan ve Saraçoğlu, 2016). Etkili şekilde eğitim öğretim hizmetlerini yerine getirmek için eğitim öğretim ortamlarını hazırlamak eğitim paydaşlarının temel görevidir (Bozpolat ve ark., 2016). Bu doğrultuda yapılan bu çalışmada iki sınıfın ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işleme öğrenci görüşleri doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır.

Katılımcı öğrencilerin iki sınıfın ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işlemesine ilişkin düşüncelerini ifade ederken fiziksel, iletişim, psikolojik, eğitim ve sosyal kavramlarını kullandıkları görülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre iki sınıf ile birlikte ders işleme tecrübesi olan öğrencilerin görüşlerinde en fazla alanın yetersiz olması vurgusu yaptıkları gözlenmiştir. Ayrıca bu durumun kalabalık ve kargaşaya neden olduğu bunun da ders verimini etkilediği, öğretmen-öğrenci etkileşiminin sağlanamadığı, dersin hedefine uygun işlenemediği, zorbalığa ve öğrencilerin derse karşı isteksiz olmalarına sebep olduğu tespit edilmiştir. Diğer branş derslerinin sınıf ortamında işlenmesinin aksine beden eğitimi ve spor dersinin doğası gereği spor salonu, bahçe gibi geniş alanlarda işlenmesi gerekmektedir. Bu durum birden fazla sınıfın aynı ortamda öğrenim görmesinin doğasından kaynaklı olumsuz davranışların ortaya çıkabileceği şeklinde yorumlanabilir. Alan yetersizliğinden kaynaklı amaçlarına uygun işlenemeyen beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilerin derse karşı ilgisiz olduğu (Mäkelä, Hirvensalo ve Whipp, 2014), zorbalığa maruz kaldıkları (Jenkinson ve Benson, 2010) ve iletişim sorunları yaşadıkları (Von Haaren-Mack, Schaefer, Pels ve Kleinert, 2020) söylenmiştir. Popeska vd.,

(2017) Makedonya’da beden eğitimi ve spor dersinin uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar üzerine yaptıkları çalışmada, fiziki alan yetersizliğinin ders verimliliğini kayda değer biçimde etkilediğini belirtmişlerdir. Benzer olarak Gülüm ve Bilir’in (2011) beden eğitimi programlarının uygulanabilme koşullarını inceledikleri çalışmalarında, programların hedeflenen çıktılara ulaşmasında ders ortamının kalabalık olması ve fiziksel şartların yetersizliğinin olumsuz yönde etki ettiğine dikkat çekmişlerdir. Bulgularımız literatürdeki ilgili çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin iki sınıfın ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işlenmesinin ders verimine etkisine dair algıları; verimsiz, verimli ve etkilemiyor temaları altında toplanmıştır. Öğrencilerin önemli bir kısmı alanın dar ve kalabalık olması, seslerin birbirine karışması, öğretmenin anlaşılabilmesi, malzemelerin karışması gibi nedenlerden dolayı dersin verimsiz geçtiğini ifade etmişlerdir. Çalışma sonuçlarının literatürdeki benzerliği yönünden bakıldığında, Yılmaz ve Cihan’ın (2018) araştırmalarında, ders için uygulama alanının olmaması ya da okul bahçesinde, ortak kullanım alanlarında birden fazla sınıf ile ders işlenmesinin, ders işlenişini ve verimliliğini olumsuz yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Yapılan benzer çalışmalarda fiziki alan yetersizliğinin malzemelerin karışmasına neden olduğu, iletişim sorunlarına yol açtığı ve ders verimini düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır (Popeska vd., 2017; Ünlü ve Filiz, 2019).

İki sınıfın ortak alanda beden eğitimi ve spor dersi işlenmesinin avantaj ve dezavantajlarına ilişkin görüşlerde öğrencilerin genel olarak; branş sporları yapamıyoruz, sınıfımız ile ders yapamıyoruz, oyun oynayamıyoruz ve olumsuz etkileniyoruz gibi dezavantajlara değindikleri tespit edilmiştir. Taşmektepligil, Yılmaz, İmamoğlu ve Kılıçgil’in (2006) beden eğitimi derslerinin hedeflerini gerçekleştirme düzeylerini inceledikleri çalışmalarında, sınıfların kalabalık olması ve yetersiz tesislerin dersin işlenişinin önündeki önemli engeller olduğunu ortaya koymuşlardır. Eraslan ve Hacıcaferoğlu’nun (2015) çalışmasında; spor salonlarında öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle branş sporları yapılamaması, ders planlarının ve uygulamasının sağlıklı yapılamamasının beden eğitimi ve spor derslerinin işlenmesinin önündeki başlıca dezavantajlar olduğunu belirtmişlerdir. Von Haaren-Mack, Schaefer, Pels ve Kleinert’in (2020) gerçekleştirdiği başka bir çalışmada, ders engellerinin başında ekipman ve tesis yetersizliğini belirtmiştir. Ayrıca farklı sınıflar ile kalabalık ortamda ders işlenmesinin öğrencilerde disiplinsiz davranışlar, güvenlik kaygısı ve derse karşı motivasyon düşmesi gibi olumsuz durumlara yol açtığını tespit etmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar literatür ile benzerlik göstermektedir.

Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor dersinin diğer derslerden farklı bir içeriğe ve uygulama alanına sahip olması, öğrencilere daha özgür ha-

reket etme fırsatı sunması, öğrencilerin derse karşı olan tutumunu olumlu etkilemekle birlikte ders işleme ortamının uygun olmamasının öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumsuz etkilediği söylenebilir. Yetersiz fiziksel şartlar, iki sınıfın aynı alanda ders işlemesine bağlı kalabalık ve kargaşadan kaynaklı sosyal, psikolojik, iletişim sorunları müfredatta yer alan konuların uygulama alanına yansıtmasını zorlaştırmakta ve dersin akademik etkisini azaltmaktadır.

ÖNERİLER

- Ders programları hazırlanırken farklı şubelerin farklı saatlerde ders işlemesine yönelik tedbirler alınarak çakışmalar önlenmelidir.
- Okullardaki fiziksel imkanlar, tesis, malzeme vb. standardize edilerek beden eğitimi dersinin işlenebilirliği artırılmalıdır.
- Beden eğitimi ve spor öğretmenliği programında “İki sınıfın aynı alanda ders işlemesi” konusunun uygulamalı ve zorunlu olarak okutulması öğretmenlerin bu durumla baş etmelerine fayda sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Balat, Ş., Kayalı, B., Gündüz, A., & Göktaş, Y., (2019). Doktora tezlerinde alınan geçerlik ve güvenilirlik önlemleri. *28th International Conference on Educational Sciences-ICES/UEBK* (pp.51-69). Ankara, Turkey
- Bozpolat, E., Uğurlu, C. T., Usta, H. G., & Şimşek, A. S. (2016). Öğrenci ve öğretmen elemanlarının öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 83-95. <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.690>
- Bademli M.(2023). *Farklı nitelikteki liselerde öğrenim gören öğrencilerin fiziksel aktivitelerdeki sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi*.Yüksek lisans tezi.Beden Eğitimi ve spor anabilim dalı.Necmettin Erbakan üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Demirkan, Ö., ve Saraçoğlu, G. (2016). Anadolu lisesi öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri. *The Journal of International Lingual, Sociad and Educational Sciences*, 2(1), 1-11. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jilses/issue/23621/251570>
- Eraslan, M. & Hacıcaferoğlu, B. (2015). Türkiye’de beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi derslerinde ve meslek yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi* 2 (3), 1-11.
- Erden, M.(1997) Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yayınevi: Ankara.
- Ekinci, N. E., Demirel, M., Demirel, D. H., & Işık, U. (2015). Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Algılarının Rekreatif Etkinliklere Katılımları ve Bireysel Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 71-78.
- Gülüm, V. ve Bilir, P. (2011). Beden eğitimi öğretim programının uygulanabilme koşulları ile ilgili beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 57-64. DOI: 10.1501/Sporm_0000000200.
- Jenkinson, K. A. & Benson, A. C. (2010). Barriers to providing physical education and physical activity in victorian state secondary schools. *Australian Journal Of Teacher Education*, 35(8). DOI: 10.14221/ajte.2010v35n8.1.
- Miles, M. B.& Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An expanded sourcebook* (2nd Edition), London: Sage.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama için Bir Rehber*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Mäkelä, K., Hirvensalo, M. & Whipp, P. R. (2014). Should I stay or should I go? Physical education teachers' career intentions. *Research Quarterly For Exercise And Sport*, 85(2), 234-244. DOI: 10.1080/02701367.2014.893052.

- Popeska, B., Klincarov, I., Mitevski, O. & Nikovski, G. (2017). Common obstacles in realization of physical education teaching process in primary education in Republic of Macedonia. *12th FIEP European Congress. Luxembourg.*
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şen, S. ve Yıldırım, İ. (2021). *Anlatı Araştırması*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Taşmektepligil, Y., Yılmaz, Ç., İmamoğlu, O., & Kılıcıgil, E. (2006). İlköğretim okullarında beden eğitimi ders hedeflerinin gerçekleşme düzeyi. *Sportmetre : Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(4), 139-147.
- Ünlü, H. & Filiz, B. (2019). Work ability of the Turkish physical education teachers. *Research Quarterly For Exercise And Sport*, 90(4), 666-677. DOI:10.1080/02701367.2019.1642995
- Von Haaren-Mack, B., Schaefer, A., Pels, F. & Kleinert, J. (2020). Stress in physical education teachers: a systematic review of sources, consequences, and moderators of stress. *Research Quarterly For Exercise And Sport*, 91(2), 279-297. DOI: 10.1080/02701367.2019.1662878
- Yılmaz, R. (2021). *Ortaokullarda Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları (Erzurum İl Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Yılmaz, A. ve Cihan, H. (2018). Okul yöneticisi, beden eğitimi öğretmeni ve öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin görüşleri: nitel bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 9-24.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

BÖLÜM 2

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR AÇISINDAN EPİSTEMOLOJİK İNANÇ VE SPOR OKUR YAZARLIĞI¹

Gamze Nur YAVUZ², Rüstem ORHAN³

1 Bu çalışma Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Dr. Öğr. Üyesi Rüstem ORHAN danışmanlığında yapılan “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının Spor Okur Yazarlıklarına Etkisi” adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

2 Yüksek Lisans Öğrencisi; Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. ORCID No:0000-0002-7655-5227

3 Dr. Öğr. Üyesi; Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimler Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü. rorhan@kku.edu.tr ORCID No: 0000-0003-3007-9883

GİRİŞ

Eğitim ve öğretim programlarında önemli bir yer tutan beden eğitimi ve spor derslerinde belirlenen hedeflere ulaşılması ve bu kapsamda öğrencilerin istenilen öğrenmelerle donatılması kaliteli, kendini geliştiren, yenilikçi ve yaratıcı beden eğitimi ve spor öğretmenleri aracılığı ile gerçekleşecektir. Beden eğitimi ve spor dersi öğretmenlerinin rol model olarak “bedensel, sosyal, zihinsel ve ruhsal” yeterlilikleri de öğrencilerin eğitiminde oldukça önemli bir yere sahiptir. Beden eğitimi öğretmeni kötü alışkanlıklardan uzak, dengeli ve aktif bir yaşam sürmeli, öğrencilerin fiziksel aktivite ve spora katılımlarını artıran ortamlar yaratmalı, insanların ihtiyaçlarının, kişisel ve sosyal sorumluluklarının bilincinde, fiziksel olarak gelişmiş bir kişi olmalıdır (Arslaner, 2024). Bu nedenle beden eğitimi ve spor öğretmen ve öğretmen adaylarının çok yönlü olarak kendilerini geliştirmesi gerekmektedir.

Beden eğitimi ve spor dersi öğretilerinin kendilerini hem mesleki hem de kişisel olarak geliştirmelerinde etkili olan unsurlardan birisi de spor okuryazarlık düzeyleridir. Ülker (2019) çalışmasında spor okuryazarlığını, insanların sağlıklı gelişimi için önemli olan, erken yaşlardan itibaren fiziksel etkinliklere dayanan hareketlerin çeşitli ortamlarda uygulanabilmesi olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan hareketle spor okuryazarlığı, yaşamın bir parçası olan fiziksel etkinlikleri içeren bir süreçtir. Ayrıca insanların yeteneklerini, güvenlerini ve isteklerini geliştiren bir niteliğe sahip olduğu da söylenebilir. Longmuir ve Tremblay (2016) spor okuryazarlığını, spor okur-yazarlığının gözlemlenemeyen içeriğinin de olduğuna vurgu yapmaktadırlar. Buradan hareketle spor okuryazarlığının içerdiği çevresel farkındalık veya çevresel bilginin içerisinde sosyal normların da var olabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda beden eğitimi ve spor dersi öğretmen ve öğretmen adaylarında olması gereken en önemli yeterliklerden birisi de epistemolojik inançlarıdır. Öğretmenlerin epistemolojik inançları, spor öğrenme ve öğretme süreçlerinde hangi stratejileri kullanacaklarını ve öğrencilerin spor okuryazarlığını geliştirmek için nasıl rehberlik edeceklerini belirler. Epistemolojik inançlar genel olarak bireylerin; bilginin ne olduğu konusundaki fikri, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançlarıdır (Karabulut ve Ulucan, 2012).

Epistemolojik inançlar, gelecekte eğitim hayatında aktif rol alacak öğretmen adaylarının geliştirilmesinde kullanılacak her unsuru doğrudan etkileyebilir (Sander, 2005). Öğretmenlerin içinde buldukları program sistemi, onların sahip oldukları inançlar tarafından etkilenip, yönlendirilecektir (Deryakulu, 2004). Öğretmen eğitiminde, günümüz ihtiyaçlarını karşılayacak reformların gerçekleştirilmesi için, öğretmenlerin eğitim-öğretim anlayışlarını şekillendiren faktörlerin incelenmesi ve bu faktörlerin eğitim durumları üzerindeki etkilerinin belirlenmesi son derece önemlidir.

Araştırmacılar, epistemoloji ve bilimin doğasıyla ilgili öğretmen inançlarının öğretim faaliyetlerini önemli ölçüde etkilediğini vurgulamışlardır (Karabulut ve Ulucan, 2012).

Yukarıda yer alan bilgilerden hareketle beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sahip oldukları spor okuryazarlık düzeylerinin epistemolojik inançlarına olan etkisinin belirlenmesi bu araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Konu ile ilgili alan yazı incelendiğinde, bu çerçevede pek fazla çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bağlamda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

Günümüzde teknolojik olanakların artması, insanların ihtiyaçlarını daha pratik ve verimli bir şekilde karşılamasına olanak tanımaktadır. Ancak, bu durum insan gücüne olan gereksinimi azaltarak hareketsiz bir yaşam tarzına yol açmıştır. Sonuç olarak, sağlık sorunları ortaya çıkmıştır. Bu olumsuz etkileri telafi etmek için fiziksel aktivitelerin önemi artmıştır. Spor yaparak fazla kaloriler yakılır, dolaşım sistemi daha etkili bir şekilde çalışır ve bağışıklık sistemi güçlenir. İnsanlar, ilgi ve isteklerine göre çeşitli spor dallarını tercih edip öğrenmektedirler. Unutulmamalıdır ki, beden eğitimi sadece fiziksel hareketlerle sınırlı değildir; aynı zamanda kişinin olumlu, sosyal ve psikolojik davranışlar kazanmasını da amaçlar (Salim, 2024).

Dünya genelinde kabul gören beden eğitimi ve spor dersinin önemi aşağıdaki gibi ifade edilebilir (Heper, 2012, akt. Ünver, 2023):

- Bireylerde fiziksel uygunluk bilinci oluşturmak,
- Bireylerde fiziksel etkinlik yapabilmeleri için gerek duyulan bilgi ve becerileri kazanmasını sağlamak,
- Beden eğitimi ve spor alanında profesyonellik gerektiren becerilerin kazanmasını sağlamak,
- Ritim eğitimi ve farklı oyun becerileri kazanmasını sağlamak,
- Düzenli spor yapma alışkanlığı kazandırmak,
- Düzenli ve sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırarak zararlı alışkanlıklardan uzaklaştırmak,
- Bireylerin kendilerine yeterli zaman ayırmalarını sağlamak,
- Bireylerin özgüvenlerine katkıda bulunmak,
- Bireylerde kurallara uyma bilinci geliştirmek ve bunu gündelik hayata uyarlamalarını sağlamak,
- Bireyde etik ve estetik duyguların gelişmesini sağlamak,
- Bireyin sosyalleşmesini sağlamak, olarak ifade edilmektedir.

Beden Eğitimi Öğretimi ve Amacı

Beden eğitimi, kişinin ruh ve beden sağlığını korurken aynı zamanda fiziksel kapasitesini arttıran spora dayalı aktivitelerin tümüdür. Modern eğitim sistemine göre bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak gelişimine katkıda bulunmasından ötürü eğitimin tamamlayıcı ve ayrılmaz bir parçasıdır (Aracı, 2006).

Okullarda sunulan beden eğitimi etkinlikleri beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı olarak yapılandırılmış ve öğrenme-öğretme sürecinin her kademesinde bireylere sunulmuştur. Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programları ilkökul, ortaokul ve ortaöğretimde benzer öğrenme ve alt öğrenme alanlarına göre yapılandırılmıştır. Her kademedede farklı amaçları gerçekleştirmeye dönük kazanımlar ve kazanımlara ulaşmak için düzenlenen içerik ve ders etkinlikleri vardır. Öğretim programlarının uygulanmasında öğretmenlere bazı öneriler sunulmuştur. Öğretim yaklaşımları ve stratejilerine yönelik açıklamalarda, dersin kazanımlarına yönelik en uygun model, strateji ve yöntem/stilleri kullanmaları önerilmiştir (MEB, 2018).

Beden eğitimi ve spor derslerinde kullanılmak üzere; özellikle öğrenci merkezli olan spor eğitimi, taktik oyun, bireysel ve sosyal sorumluluk modelleri, ayrıca bunlara ek olarak doğrudan öğretim, bireyselleştirilmiş öğretim, işbirlikli öğretim, akran öğretim ve araştırma öğretim modelleri bulunmaktadır (Taşkın, 2024). Öğretmenler dersin kazanımlarına uygun da olarak sunuş, buluş, araştırma ve inceleme stratejilerinden birini seçebilmektedirler.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2018'de yayımladığı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı kılavuzunda, öğrencilerin belirli hedeflere ulaşmaları amaçlanmıştır. Bu hedefler arasında, sporun tarihsel gelişimi hakkında bilgi edinme, fiziksel etkinliklerle hareket ve becerilerini geliştirme, Türk spor tarihinde başarılı olmuş sporcuları tanıma, spor kültürü edinme ve spor kurallarını uygulama gibi önemli amaçlar bulunmaktadır. Ayrıca, engellilerin ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin sportif etkinliklerin rolünü ve önemini kavraması, milli bayramların ve kurtuluş günlerinin anlamını öğrenme, Atatürk ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve spor ile ilgili düşüncelerini benimseme gibi değerler de hedeflenmektedir. Bu hedefler doğrultusunda, öğrencilerin sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemesi, adil oyun anlayışını benimseyerek toplumsal değerlere saygı göstermesi ve sporun meslek grupları hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır. Bu şekilde, öğrencilerin beden eğitimi ve spor alanında gelişimleri desteklenerek sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri hedeflenmektedir (Altınay, 2024).

Beden Eğitimi Öğretmeni

Eğitim ve öğretim programları arasında önemli bir yere sahip olan beden eğitimi ve spor dersinin hedeflerine, kendini iyi yetiştirmiş, modern çağa göre gelişmeleri takip etmiş ve bunları özümsemiş, yenilikçi ve yaratıcı beden eğitimi öğretmenleri aracılığıyla ulaşılabilecektir. Bu sürecin gerçekleşmesinde sportif altyapı ve malzemenin de yeri yadsınamaz. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, fiziksel bakımdan kendini geliştirmiş, ahlaki olarak kötü alışkanlıklara sahip olmayan, normal bireylere göre daha dengeli ve aktif bir yaşam tarzına sahip olan, öğrencilerin fiziksel kültür ve spor etkinliklerine katılmalarına imkân sağlayan ve bu kapsamda bir ortam oluşturan, öğrencilerin kişisel ihtiyaç, sorumluluklarının ve sosyal sorunların bilincine sahip olan kişiler olmalıdır (Demirhan vd., 2014).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni, üniversitede dört senelik lisans eğitimini tamamlayarak, okullarda yerine getirmesi beklenen görev ve mesuliyetlerini gerçekleştirmek üzere yetiştirilen, farklı özellikleri bünyesinde barındıran bireylerdir. Beden eğitimi ve spor öğretmeni, dersinin işleyişini planlı programlı sürdürebilmek için çalışma planını MEB'in onaylamış olduğu programa uygun olarak hazırlayan ve hazırladığı bu planı ders içerisinde uygulayabilen bireylerdir. Öğrencilerine, beden eğitimi ile ilgili bilgi ve beceriler aktarıp onların hünerlerini geliştirici etkinlikler organize eden kişidir (Elgörmüş, 2023).

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, geleneksel eğitim anlayışının değişmesine öncülük ederek, bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimini etkili bir şekilde desteklerler. Aymaz (2023) çalışmasında, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sahip olması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır:

- *Genel Kültür:* Herkesin öğrenme ve öğretme sürecinde edinmesi gereken temel niteliklerin toplamıdır.
- *Alan Bilgisi:* İlgili öğretim dalının bilgi, beceri ve tutumlarının kazanılması gerekliliğini ifade eder.
- *Öğretmenlik Mesleği Bilgisi:* Öğretmen adaylarının öğretim süreciyle ilgili davranışları edinmesini içerir.

EPİSTEMOLOJİK İNANÇ

İnanç ve bilgi, insanın düşünsel yapılarını oluşturan önemli unsurlardır. Bilgi genellikle somut, gözlemlenebilir gerçekliklere dayanır ve doğrulanabilir niteliktedir. Örneğin, bilimsel gerçekler, matematiksel kanıtlar gibidir. Bu tür bilgiler, genellikle evrensel olarak kabul edilir ve toplumun geniş bir kesimi tarafından paylaşılır. Diğer taraftan inançlar, daha çok kişisel deneyimlere, duygulara ve değerlere dayanır. İnsanın yaşadığı çevre,

kültürel geçmişi, aile yapısı gibi faktörler inançlarını etkiler. İnançlar, bireyin dünya görüşünü ve davranışlarını belirlerken, kesin doğruluğu kanıtlanamaz ve genellikle kişisel algılamalara göre şekillenirler. Bu nedenle bilgi genellikle objektif bir niteliğe sahipken, inançlar daha çok subjektif bir karakter taşır. Ancak, her ikisi de insanın anlam dünyasını şekillendirir ve yaşamına yön verir. Hem bilgiyi hem de inançları dengeli bir şekilde kullanmak, insanın bireysel ve toplumsal gelişimine katkı sağlar (Bakır ve Adak, 2014). Bu çerçevede epistemolojik inanç açısından bilgi, önemli bir konuma sahiptir.

Bilginin doğası, nasıl oluştuğu, nelere bağlı olduğu epistemoloji bilimi ile ilgilidir. Bilginin ne olduğuna ve nasıl oluştuğuna yönelik kişisel inançlar ise epistemolojik inanç olarak adlandırılır. Epistemolojik inanç kavramını daha iyi anlayabilmek için öncelikli olarak epistemoloji kavramına değinmek gerekmektedir.

Epistemoloji

Epistemoloji, bilgi felsefesini ifade eder ve ilk olarak 19. yüzyılın ilk yarısında J. Frederick Ferrier tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Epistemoloji, Platon'dan Descartes'e, İbni Sina'dan Kant'a kadar birçok filozofun etkisi altında gelişmiştir. Bu kavram, Auguste Comte ve Augustin Cournot tarafından bilim felsefesi olarak da adlandırılmıştır. Özne ile nesne arasındaki ilişkiyi merkeze alan epistemoloji, bilginin doğası, yapısı, güvenilirliği ve aktarımı üzerine odaklanır (Açıkgöz, 2023).

Epistemoloji, Yunanca kökenli "episteme" (bilgi) ve "logos" (bilim, kuram) kelimelerinin birleşmesinden türetilmiş bir terimdir. Felsefenin dört önemli alanından biri olan epistemoloji, bilgi felsefesi olarak adlandırılır ve neredeyse tüm bilim dallarında olduğu gibi felsefeden köken alır (Bahçıvan, 2017).

Epistemoloji (bilgi felsefesi), bilginin doğasını, kaynağını, doğruluğunu ve sınırlarını araştırmaktadır. Bu doğrultuda bilgi felsefesi yahut epistemoloji genel manada bilginin ne olduğunu, hangi yoldan ve nasıl edinildiğini kendine konu edinmektedir. Epistemoloji bilginin meydana geliş sürecinde bilen özne ile birlikte bilinen obje arasında ne tür bir ilişki olduğunu incelemektedir (Çüçen, 2005).

Kişinin bilgiyi üretebilmesi aşamasında, kendi beceri ve düşüncelerinin bilincinde olması, bu bilincinde olma durumunu gerçekleştirdiği işin denetiminde kullanması, bilginin öğrenme yoluyla elde edileceğine yönelik pozitif bir epistemolojik inancı meydana getirecektir. Kişinin kendi düşünme süreçlerine konsantre olması, dikkatini denetleyebilmesi, gereksinim duyduğu öğrenme yöntemini seçebilmesi, gerçekleştireceği faaliyetlerini tasarlaması ve değerlendirebilmesi, içsel enerjisini canlandırması,

bilginin aktif bir gayret neticesinde edinildiğine yönelik oluşmuş olumlu bir inancın getirisidir (Demir ve Doğanay, 2009).

Epistemolojik İnanç

Epistemolojik inançlar, bilginin doğası ve elde edilme süreciyle ilgili olan kavramları içerir. Bu çerçevede bilgiye olan inanç ve bu inancın bilgiyi elde etme sürecine etkisi gibi konular ele alınır. Epistemolojik inanışlara göre bilgi, çok yönlü bir kavramdır ve bilimsel araştırma tutumları gibi epistemolojik inançlar da zamanla değişebilir ve gelişebilir (Kürşad, 2015).

Epistemolojik inançlar, bilgi edinme ve öğrenme süreçleriyle ilgili bireylerin kişisel inançlarını ifade eder. Bu inançlar, insanların neyin bilgi olduğu, bilgiyi nasıl elde ettikleri ve öğrenme süreçlerinin nasıl gerçekleştiği hakkındaki öznel düşüncelerini kapsar (Deryakulu, 2006). Perry (1981), epistemolojik inançlarla ilgili ilk araştırmaların 1960'larda Amerika'da yapıldığını belirtmektedir. Ona göre, bu inançlar bireylerin neyin bilgi olduğuna, bilginin nasıl elde edilebileceğine, kesinliğinin derecesine, sınırlarına ve ölçütlerine ilişkin görüşlerini kapsar (Brownlee vd., 2001).

Aksan ve Sözer'e göre (2007) aşağıda belirtilen soru tarzlarına dair kişinin kendine ait olan görüşlerini dile getirebilmesi, epistemolojik inançlar olarak değerlendirilmektedir:

- “Bilgi nedir?”
- “Bilginin kesinlik kademesi nedir?”
- “Bilgi nasıl edinilir?”
- “Bilgi için sınırlar ve kıstaslar nelerdir?”
- “Bilgi, öğrenci haricinde oluşan ve disiplin alanlarının yetki figürleri (uzmanlar) tarafından öğrenene yüklenmesi neticesinde edinilen bir şey midir ya da disiplin alanlarının kılavuzluğunda etkileşim vasıtası ile edinilen bir şey midir?”

Yaşam serüveni içerisinde insanlar birçok sorun ile karşı karşıya kalabilmektedir. Var olan bu sorun ve problemlerin bertaraf edilmesinde epistemolojik bakış açısı ve altyapısı önem arz etmektedir. Bireyin sahip olduğu inançlar zamanla gelişebileceği gibi hiçbir şekilde değişime uğramadan öylece kalabilir. Epistemolojik inanç düzeyi artan bireyler, bilginin farklılaşabileceğine inanırken aynı zamanda öğrenilmeyen bilgilerin olduğunu ve bunların zaman içerisinde çok azının değişeceğine inanmaktadır. Söz konusu seviyedeki bilgiye sahip kişiler eleştirel okuyucular konumunda olmaktadır. Fakat yeterli miktarda ispat sunulduğu takdirde bilginin doğruluğunu kabul etmektedirler. Diğer taraftan ilerlememiş inançlara sahip olan öğrenenler çok fazla miktarda bilginin mutlak olduğuna, çok

az miktarda bilginin henüz edinilmediğini ve son olarak çok az bilginin değişmekte olduğunu kabul etmekte (Kalaman vd., 2019).

Epistemolojik inançlar ile bilgi arasındaki ilişkiler ağı karmaşık bir yapıya sahiptir. Örneğin, basit bilgiye göre, bilgi karmaşıklık içermeksizin basit bir yapıya sahiptir. Her şeyi bilen kurum inancına göre ise bilgi, otorite tarafından belirlenir ve hazır sunulur. Belirli anlayışa göre ise bilgi, geçici değil kesindir ve kesin doğrular içerir. Doğuştan gelen yetenek inancı, bilginin öğrenmekten ziyade doğuştan geldiğini savunurken, hızlı öğrenme inancı ise öğrenmenin hızlı veya hiç olabileceğine vurgu yapar. Bu epistemolojik inançlar, insan yaşamının her aşamasında bilgiyle olan ilişkiyi etkiler ve öğrenme süreçleri ile sorunların çözümünde belirleyici bir rol oynar (Schommer ve Easter, 2006).

Epistemolojik İnanç ve Öğretmenlik

Öğretmenlerin bilgi, beceri ve nitelikleri, öğrencilere bilimsel bakış açısı kazandırmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, çağdaş eğitim anlayışı gereği, öğretmenlerin bilimsel araştırmaya yönelik bilgi ve becerilere ek olarak olumlu bir tutuma sahip olmaları da beklenir. Üniversiteler, öğrencilerin bilimsel tutum ve davranış edinmelerinde, bu yönde kendilerini geliştirmelerinde etkin rol oynarlar ve bu amaçla eğitim fakültelerinde "Bilimsel Araştırma Yöntemleri" gibi dersler yürütülmektedir. Bu dersler, öğretmen adaylarına araştırma yöntemleri ve tekniklerini öğretmenin yanı sıra, araştırmaya yönelik olumlu bir tutum kazandırmayı hedefler (Kürşad, 2015).

Araştırma yöntemlerinin öğretimi, öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerinin güçlendirmesine katkı sağlamaktadır. Çünkü bilimsel araştırmanın temeli, araştırmacı tutuma ve yaklaşıma sahip bireylerin yetiştirilmesine dayanır. Öğretmenler, sadece akademik başarı değil, aynı zamanda öğrencilerin karakter gelişimine de odaklanır ve onları etik değerlere sahip bireyler olarak yetiştirmeye çalışır. Bu nedenle, geleceğin eğitimcileri olarak öğretmen adaylarına, bilimsel araştırmaya karşı olumlu bir tutumun yanı sıra etik ve profesyonel davranışlar da kazandırılmaya çalışılmaktadır. Tutumlar, zamanla değişebilir niteliktedir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaya karşı tutumlarının belirlenmesi ve gerektiğinde yönlendirilmesi büyük önem taşır. Çünkü iyi bir eğitimci, sadece öğrencilerin bilgi birikimlerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda onların eleştirel düşünme becerilerini geliştirerek bilinçli ve etik kararlar almalarına da yardımcı olur (Önen, 2011).

İnançlar, eğitim alanında öğretmenlerin davranışlarını ve performanslarını doğrudan etkileyen önemli bir parametre olarak kabul edilmektedir. Öğretmenler, aynı eğitimleri almalarına rağmen, öğrencilerine yaklaşımlarından, kullandıkları öğretim yöntemlerine kadar farklı tutumlar sergile-

yebilmeleler. Schommer (1990), epistemolojik inançların sadece bilginin doğası değil, aynı zamanda bilmenin ve öğrenmenin doğasıyla da ilgili olduğunu belirterek, epistemolojik inançlar için çeşitli boyutlar önermiştir. Aşağıda belirtilen bu boyutlar, öğretmenlerin eğitim ve öğretim süreçlerine etki eden önemli faktörlerdendir (akt. Aypay, 2011):

- Bilginin kaynağı boyutu, bilginin edinilme sürecine ilişkin öğretmenlerin inançlarını şekillendirir. Bir uçta, bilginin otoriteler tarafından aktarıldığı ve kesin olduğuna yönelik bir inanç bulunurken, diğer uçta bireylerin kendi çıkarımlarını yaparak bilgi ürettikleri ve bu bilginin nesnel ya da öznel araçlar yoluyla elde edildiğine inanılır.

- Bilginin kesinliği boyutu, öğretmenlerin öğrencilerine bilginin sabit mi yoksa sürekli değişen bir yapıya sahip mi olduğunu aktarma şeklini etkiler. Bir uçta bilginin mutlak ve kesin olduğuna dair bir inanç bulunurken, diğer uçta bilginin sürekli gelişen ve değişen bir yapıya sahip olduğuna inanılır.

- Bilginin örgütlenmesi boyutu, öğretmenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarını ve sunum şekillerini belirler. Bir uçta bilginin kalıplar halinde olduğuna ve parçalara ayrıldığına inanılırken, diğer uçta bilginin karmaşık bir yapıya sahip olduğu ve bütünsel olarak ele alındığı düşünülür.

- Öğrenmenin kontrolü boyutu, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme süreçlerini nasıl değerlendirdiğini etkiler. Bir uçta öğrenmenin genetik olarak belirlendiği ve kontrol altında olduğuna inanılırken, diğer uçta öğrenmenin deneyimler yoluyla kazanıldığı ve öğrencilerin bu süreci etkilebileceklerine inanılır.

- Öğrenmenin hızı boyutu, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme süreçlerini nasıl değerlendirdiklerini belirler. Bir uçta öğrenmenin hızlı veya anlık olduğuna dair bir inanç bulunurken, diğer uçta öğrenmenin dereceli bir süreç olduğuna ve her öğrencinin kendi hızında ilerlediğine inanılır.

Epistemolojik inançlar, öğretmenlerin öğretim yöntemlerini belirlemede ve öğrencileriyle olan etkileşimlerini şekillendirmede önemli bir rol oynar. Bu inançların belirlenmesi ve anlaşılması, öğretmenlerin eğitim yaklaşımlarını ve öğrenciye yaklaşımlarını daha iyi anlamak için gereklidir. Epistemolojik inançlar biliş ve öğrenme süreçlerinde önemli bir rol oynar ve öğretmenlerin benimsedikleri eğitim felsefelerini şekillendirmede etkilidir (Kahramanoğlu ve Özbakış, 2018). Dolayısıyla, öğretmenlerin eğitim pratiğini etkileyen temel unsurlardan biri olarak epistemolojik inançlar göze çarpmaktadır.

OKURYAZARLIK

Okuryazarlık Kavramı ve Türleri

Dil, insanları diğer canlılardan ayıran belirgin özelliklerden biridir ve insanların iletişim kurmalarını, deneyimlerini paylaşmalarını ve bilgi alış-verişinde bulunmalarını sağlar. Dinleme ve konuşma, insanların doğuştan gelen dil yetenekleridir. Buna mukabil okuma ve yazma gibi beceriler sonradan edinilir. Bu beceriler, insanların bilgi birikimlerini aktarmalarına, deneyimlerini paylaşmalarına ve iletişim kurmalarına olanak tanır (Özbay, 2005).

Okuryazarlık, bir dilin temel yazım ve dil bilgisi kurallarını kavrama, kelime dağarcığını genişletme, dilbilgisi ve kelime yapılarını anlama, metinleri okuyup anlama, metinler yazma ve konuşma becerilerini içeren önemli bir dil yeteneğidir (Güneş, 2013).

Okuryazarlık terimi, uluslararası alanda ilk olarak Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından düzenlenen bir toplantıda, Eğitim İstatistiklerini Normalleştirmekle Görevli Uzmanlar Komitesi tarafından belirlenmiştir. Bu tanıma göre okuryazarlık; "günlük yaşamla ilgili basit ve kısa bir cümleyi anlayarak okuyup yazabilen kişi" olarak tanımlanmıştır (Güneş, 2000).

Türk Dil Kurumu, okuryazarlık kavramını "okuryazar olma durumu" olarak tanımlamaktadır. Okuryazarlık kelimesinin TDK sözlüğündeki anlamına göre, okuryazarlık bir kişinin okuyup yazabilme yeteneği olarak nitelendirilir ve "okuması yazması olan, öğrenim görmüş kişi" şeklinde ifade edilir (TDK, 2024). Bu tanımlar, okuryazarlık kavramının temelinde dil ve iletişim becerilerinin yanı sıra eğitim seviyesini de içerdiğini vurgular.

Okuryazarlık, içerdiği farklı anlayış ve gelişim seviyeleri göz önüne alındığında, esnek ve dinamik bir yapıya sahiptir. Bu yapı, bireylerin okuryazarlık becerilerini geliştirebilmesine ve güçlendirebilmesine olanak tanır. Ayrıca, değişen şartlara ve ihtiyaçlara göre yorumlanabilen bir yapıya sahip olması, okuryazarlığın sürekli bir şekilde evrim geçirebileceğini ve yeniliklere uyum sağlayabileceğini göstermektedir (Keskin, 2020). Okuryazarlık, toplum içindeki bilgileri, becerileri ve sosyal normları anlama, yorumlama ve paylaşma sürecini kolaylaştıran bir etkileşim aracı olarak kabul edilir. Bu yolla bireyler, toplumlarındaki değerleri ve bilgi birikimini anlayabilir, bu bilgileri aktarabilir ve gelecek kuşaklara iletebilirler (Aşıcı, 2009). Okuryazarlığı değişime zorlayan faktörler arasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin küresel rekabet üzerindeki etkisi, internetin kişisel ve mesleki yaşamlara olan etkisinin artması ve okuryazarlık eğitimini internetle bütünleştiren siyasi girişimler öne çıkmaktadır. Bu faktörler, geleneksel okuryazarlık anlayışını dönüştürerek, bireylerin bilgiye erişim ve iletişim becerilerini yeniden şekillendirmektedir (Leu vd., 2018).

Günümüzde, hızla değişen global toplumda, toplumsal ihtiyaçlar ve sosyal teknolojik gelişmeler eğitim-öğretim sürecinde önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu değişimler, okuryazarlık kavramının genişlemesine ve yeni okuryazarlık türlerinin ve becerilerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Artık sadece temel okuma ve yazma becerileri değil, bilgiye erişim, eleştirel düşünme, dijital okuryazarlık gibi yeni yeterlilikler de önem kazanmıştır (Önal, 2010). Eğitim alanında uzmanlar, okuryazarlık türlerindeki çeşitliliğe rağmen, sosyal, kültürel ve bilimsel içeriklerden oluşan okuryazarlık türlerine odaklanmaktadır. Bu türler, bireylerin derinlemesine düşünme, eleştirel analiz yapma ve bilgiye dayalı kararlar alma yeteneklerini geliştirmeye odaklanarak, bireylerin toplumsal katılımını ve başarılarını artırmayı amaçlamaktadır (Aldemir, 2003).

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte, okuryazarlık standartları sürekli olarak değişmekte ve evrim geçirmektedir. Bu durum, eğitimcilerin bilimsel temellere dayalı pedagojik yöntemleri sürekli olarak araştırmalarını ve güncellemelerini gerektirmektedir. Bu sayede eğitim sistemi, öğrencilerin teknolojiye ve değişen okuryazarlık gereksinimlerine uygun şekilde hazırlanmalarını sağlayabilir (Gündoğan, 2019). Okuryazarlık türlerinin temelinde birkaç ortak anlayış bulunmaktadır. Bu anlayışlar arasında, konuyla ilgili bilginin önemini ve değerini kavrama, bireyin bulunduğu durum, olanaklar ve kültüre göre bilgiyi kendi bakış açısından anlamlandırma, öğrendiği bilgileri kullanma ve avantajları ile dezavantajlarını ayırt etme yeteneği, konuyla ilgili bilgiyi kendisi ya da toplumun yararına kullanma bilinci ve dönemin gereksinimlerine uyum sağlama becerisi yer almaktadır. Bu ortak anlayışlar, okuryazarlığın çeşitli alanlarda etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayarak bireylerin toplumsal katılımını ve başarılarını artırmaya yöneliktir (Keskin, 2020). Bu anlayışlara bağlı olarak geniş kapsama sahip olan okuryazarlık kavramı, içinde bulunduğu bağlamlarda daha net anlam kazanan bir beceridir.

Spor Okuryazarlığı

Spor eğitiminin merkezinde insan vardır ve bu nedenle spor eğitimi, öncelikle insan hareketlerine odaklanır. Spor, doğası gereği bir dizi unsurdan etkilenir ve bu etkiler doğrudan veya dolaylı yollarla ortaya çıkar. Özellikle teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte, bireylerin daha hareket-siz bir yaşam tarzı benimsemesi ve beslenme alışkanlıklarının değişmesi, sporla ilgilenme düzeyini azaltmıştır. Spor eğitimi, bireylerin sporu anlamalarını, oyun kültürünü deneyimlemelerini, ilişkileri görmelerini, olayları kavramalarını, yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirmelerini ve sorumluluk alma becerilerini artırmayı amaçlar (Ülker, 2019).

Bireylerin bu yeteneklerinin geliştirilmesinde spor okuryazarlığı önemli bir role sahiptir. Spor okuryazarlığı, temel olarak beden eğitimi ve

sporun, fiziksel aktiviteyi vurgulayan pratik uygulamalara dönüşen bilgi, beceri ve tutumları genişletmeye yönelik sağlıklı ve yetenek odaklı çabaları ifade eder (Demir vd., 2019). Bu bağlamda, spor okuryazarlığıyla bireylerin sporu daha derinlemesine anlamaları teşvik edilir. Ayrıca, farklı oyun pozisyonlarını, oyuncu rollerini ve oyunun genel akışını anlama amacına yönelik teorik bilgiyi öğrenmelerine yardımcı olabilir.

Spor okuryazarlığı, bireylerin sporu daha iyi anlamalarına yardımcı olan bir süreçtir. Bu süreç, farklı oyun pozisyonlarını, oyuncu rollerini ve genel oyun akışını anlamaya odaklanan bilgi ve düşünceleri içerir. Bu bilgiler, sporcuların veya izleyicilerin müsabakanın gidişatını tahmin etmelerini ve sporcu performansını değerlendirmelerini kolaylaştırır (İğdır, 2023).

Spor okuryazarlığı, günlük yaşamda spor malzemelerini seçme konusunda bilgi temelli kararlar alabilme yeteneğinin yanında bu bilgiye erişim becerilerini, uygulamaları ve yeteneklerini de içermektedir. Aynı zamanda bireylerin sporla ilgili sosyal etkinliklere etkin bir şekilde katılımını teşvik eder. Bu bilgi bütünü, kişisel yaratıcılığın katıldığı, anlaşılabilir ve kullanılabilir bir bilgi birikimini içerir. Bu bilgi birikimi, tutumla birleştiğinde okuryazarlık tamamlanmış olur (Demir vd., 2019).

Ülker (2019), spor okuryazarlığının bireye sağladığı faydaları aşağıdaki gibi özetlemiştir:

1. Bireylerin öğrenme süreçlerini ön planda tutarak bilgi, beceri ve değerlerin gelişmesini sağlar. Bu süreç, akıl ve bedenin birleşmesiyle gerçekleşen öğrenmeyi kalıcı hale getirebilir.

2. Bireyleri gözlem yapmaya ve çevrelerine eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmaya teşvik eder, sorgulama yeteneklerini geliştirir.

3. İnsanların fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmelerini hedefler. Özellikle çocuklara eğlenceli bir öğrenme ortamı sunarak, öğrenmeye teşvik edici etkinlikler düzenler

4. Bireylerin ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesine katkıda bulunur, onları öğrenmeye, keşfetmeye ve gelişmeye hazır bireyler haline getirir.

5. Ayrıca, öğrencilerin deneyimlerini kullanmalarına ve çevreleriyle etkileşim kurmalarına olanak tanır, toplumda sosyalleşmelerine ve varlık göstermelerine fırsat verir.

6. Spor okur-yazarlığı, fiziksel hareketlilik ve sağlıklı yaşam bilincini ön plana çıkarır, aşırı beslenmeye karşı korur ve sağlıklı yaşam bilincini kazandırır.

7. Çocukların kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirecekleri etkinlikler sunar ve oyun kültürünü sadece beceri ile sınamak yerine, onlara farklı organizasyonlarda yer almaları içinde fırsat verir.

8. Kurallara uygun etkinlikler sunar ve çocukların farklı organizasyonlarda yer almalarına fırsat verir, böylece spor kültürünün büyümesine ve gelişmesine katkı sağlar.

9. Araştırma yapan insanların bilgi ve kaynak paylaşabileceği bir ortam oluşturur ve spor alanında çalışan gençlerin iş sahibi olma olasılığını artırır.

Duran'ın (2024) çalışmasına göre spor okuryazarlığı, bireyin çeşitli fiziksel aktivitelere katılabilmesi için gerekli olan form, bilgi, motivasyon, bedensel yetenek ve güvene sahip olmasıyla ilgilidir. Bu tanıma göre, spor okuryazarlığının gelişimi için dikkate alınması gereken belirli dönemler bulunmaktadır. Bu dönemler aşağıda belirtilmiştir (Duran, 2024):

1. Okul öncesi dönemde, çocukların bedensel aktivitelere katılımı desteklenmeli ve hareket etmenin önemi vurgulanmalıdır.

2. İlkokul döneminde, beden eğitimi dersleri bu süreçte önemli bir rol oynar ve çocukların olgunluk ve tavırları bu dönemde şekillenir.

3. Ortaokul döneminde, aile, öğretmen, antrenör ve akranlar spor okuryazarlığının gelişiminde kritik bir rol oynar ve çocuklara bedensel aktiviteye değer verme bilinci aşılanır.

4. Erken yetişkinlik döneminde, bireyler kendi sağlıkları ve zindeликleri için bedensel aktiviteye yönelmelidirler ve bu süreçte özgüvenlerini geliştirmelidirler.

5. Yetişkinlik döneminde, çevre ve diğer katılımcılar bireylerin bedensel aktiviteye devamlı katılımını teşvik etmeli ve sağlıklı yaşam için bedensel aktivitenin önemini vurgulamalıdır.

6. Geç yetişkinlik döneminde, aile, arkadaşlar ve sağlık personeli destekleyici bir rol oynar ve bireyler yaşa bağlı değişimlere uyum sağlayarak bedensel aktiviteye devam etmelidirler.

Whitehead (2010) tarafından belirtilen spor okuryazarlığının alt boyutları aşağıda ifade edilmiştir:

1. Yaşam boyu fiziksel aktivite, bireyin sistemli bir şekilde aktif olmayı seçerek spor okuryazarlığı sorumluluğunu üstlenmesini ifade eder. Bu, bireyin hayatının bir parçası olarak fiziksel aktivitelere katılmasını ve bunu sürekli bir alışkanlık haline getirmesini içerir.

2. Motivasyon ve özgüven, bedensel aktiviteye coşku, heyecan ve olumlu duygularla yaklaşma yeteneğini ifade eder. Bu, bireyin bedensel aktiviteyi hayat tarzına entegre etmesindeki tutkuyu ve öz güveni kapsar.

3. Bilgi ve anlama, bedensel aktivitenin sağlık faydalarını anlama ve farklı fiziksel ortamlarda güvenli bir şekilde uygulanmasını sağlayan bilgi ve farkındalığı içerir.

4. Bedensel etkinlik, bireyin motor becerilerini geliştirme ve farklı aktivitelere katılma yeteneğini ifade eder. Bu, fiziksel yeteneklerin optimize edilmesiyle çeşitli fiziksel aktivitelere daha rahat katılımı sağlar.

SONUÇ

Bu araştırmada “Beden Eğitimi ve Spor Açısından Epistemolojik İnanç ve Spor Okur Yazarlığı” hakkında bilgiler aktarılmaya çalışılmıştır. Bireylerin günlük rutinleri arasında sporun yer alması, sporun bir yaşam tarzı haline gelmesi, güncel Beden Eğitimi ve Spor dersi öğretim programlarının amaçları arasında bulunmaktadır. Bu amacın gerçekleşebilmesi için söz konusu dersi yürüten eğitimciler ile gelecekte yürütecek öğretmen adaylarının nitelikleri önem taşımaktadır.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının bilginin peşinden gitmeleri, bilgiye ulaşmaları, bilgilerini zamanın ruhuna göre güncellemeleri ve öğrenme motivasyonlarını canlı tutmaları araştırmaya ve bilgiye olan inançları çerçevesinde gerçekleşebilecektir. Epistemolojik inanç olarak nitelendirilen bu süreç, öğretmenlerin eğitimde kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir boyuttur ve nitelikli eğitim anlayışının vaz geçilmez unsurları arasında bulunmaktadır.

Modern çağda iletişim araçlarında ve sektöründe hiç olmadığı kadar ilerleme sağlandı. Klasik yazılı ve görsel medya unsurlarına, internetin gelişmesi ve yaygınlaşması ile öncelikle sosyal medya dahil oldu ve nihayetinde yapay zekâ özellikle yeni medya araçlarında, kendisine sıklıkla yer buldu. Bununla birlikte doğru bilgilere daha kolay ve hızlı erişilebildiği gibi dezenformasyon da bu mecra da çok yaygınlaşmaya başladı. Yanlış veya doğruluğu bulunmayan ve kasıtlı olarak yayılan bilginin yanında subliminal mesajlar arttı, algıda seçicilik ve odaklanamama gibi sorunlar gündemimize daha çok girmeye başladı. Spor sektörü ve alanı da bu gelişmelerden etkilendi. Bireylerin bu süreci doğru, sağlıklı ve ekonomik yönetilebilmeleri için spor okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı konularında bilinçlendirilmelidir. Bu kapsamda yürütülecek spor okuryazarlığı eğitimi ile insanların spor konularında doğru bilgilere erişebilmeleri, sportif etkinliklere katılabilmeleri, sportif yeteneklerini keşfetmeleri, ulusal ve uluslararası arenadaki gelişmeleri ve müsabakaları takip etmeleri, popüler spor branşlarının yanında farklı spor türlerini (bireysel/takım/kapalı-açık alan/ekstrem vb.) de öğrenmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkğöz, S. A. (2023). Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile teknolojik pedagojik alan bilgileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*). Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antalya.
- Aksan, N. ve Sözer, A. (2007). Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler. *Ahi Evran Üniversitesi Kirşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 31-50.
- Aldemir, A. (2003). Bilgiye erişimde yeni yaklaşım: bilgi okuryazarlığı. ÜNAK'03: Bilgiye Erişimde Değişen Yollar ve II. Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu, [Konferans Sunumu]. Ankara
- Altınay, T. (2024). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kullandıkları liderlik stillerinin sınıf yönetimi davranışlarına olan etkilerinin incelenmesi (Diyarbakır ili örneği). (*Yüksek Lisans Tezi*). Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Aracı, H. (2006). *Beden eğitimi uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Arslaner, R. M. (2024). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile antrenörlerin liderlik yönelimlerinin incelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9-26
- Aymaz, H. (2023). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aypay, A. (2011). Epistemolojik inançlar ölçeğinin Türkiye uyarlaması ve öğretmenlerinin epistemolojik inançlarının incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 1-15.
- Bahçivan, E. (2017). Eğitim bilimlerinde epistemoloji araştırmaları: düne, bugüne ve gelecek perspektiflere eleştirel akış. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2),760-772
- Bakır, S. ve Adak, F. (2014). Fen bilgisi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 3(4), 24-36
- Brownlee, J., Purdie, N. ve Boulton-Lewis, G. (2001). Changing epistemological beliefs in preservice teacher education students. *Teaching in Higher Education*, 6(2), 247-268.
- Çüçen, A. K. (2005). *Bilgi Felsefesi (2. Baskı)*. Bursa: Asa Kitabevi
- Demir, B., Tosun, A., Yüksel, A. ve Konak, O. (2019). Spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerinin spor okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesi. *International Journal Of Social And Humanities Sciences Research (Jsh-*

sr), 6(45), 3814–3821.

- Demir, Ö. ve Doğanay, A. (2009). Sosyal bilgiler dersinde bilişsel koçluk yoluyla öğretilen bilişsel farkındalık stratejilerinin epistemolojik inançlara ve kalıcılığa etkisi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(37), 54-68.
- Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F. ve Kangalgil, M. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 57-68
- Deryakulu, D. (2004). Üniversite öğrencilerinin öğrenme ve ders çalışma stratejileri ile epistemolojik inançları arasındaki ilişki. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 38(38), 230-249.
- Deryakulu, D. (2006). *Epistemolojik İnançlar. Eğitimde bireysel farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Duran, E. (2024). Spor okuryazarlığı algısının sağlıklı yaşam biçimi davranışları üzerindeki etkisi: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. (*Yüksek Lisans Tezi*). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Elgömüş, T. (2023). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Gündoğan, G. (2019). Öğretmenlerin program okuryazarlıkları hakkında nitel bir değerlendirme (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
- Güneş, F. (2000). Okuryazarlık Yaklaşımları. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4(3), 224- 246.
- Güneş, F. (2013). Yapılandırmacı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi. *Eğitimde kuram ve uygulama*, 9(3), 171-187.
- Heper, E. (2012). *Spor bilimleri ile ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi. Spor bilimlerine giriş*. Editör: Ertan, H., Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Iğdır, C., E. (2023). Üniversite öğrencilerinin spor okur-yazarlık seviyelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. (*Doktora Tezi*). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kahramanoglu, R. ve Özbakış, G. (2018). Sınıf öğretmenlerinin eğitim inançlarının ve epistemolojik inançlarının belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 8-27.
- Kalaman, S, Keklik, C. ve Özkul, R. (2019). Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'ndeki ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançları. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (12), 33-43.
- Karabulut, E. O. ve Ulucan, H. (2012). Beden eğitimi öğretmenliği adaylarının bilsimsel epistemolojik inançlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 39-44.

- Keskin, A. (2020). Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık düzeylerine yönelik algılarının belirlenmesi. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). Hacettepe Üniversitesi.
- Kürşad, M. Ş. (2015). Bilimsel araştırmaya yönelik tutum ve epistemolojik inanç arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 217-246.
- Leu, D. J., Kinzer, C. K., Coiro, J., Castek, J. ve Henry, L. A. (2018). New literacies: A dual-level theory of the changing nature of literacy, instruction, and assessment. In *Theoretical models and processes of literacy* (319-346). Routledge.
- Longmuir, P. E. ve Tremblay, M. S. (2016). Top 10 Research Questions Related to Physical Literacy, *Research Quarterly For Exercise and Sport*, 87(1), 28-35.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı ve kılavuzu (Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121
- Önen, S. A. (2011). Öğretmen adaylarının eğitime yönelik inançları ile epistemolojik inançlarının mesleklerine yönelik tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 293-301.
- Özbay, M. (2005). Bilim ve kültür aktarıcısı olarak yazı. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (2), 67-74.
- Perry, William G. (1981), *Cognitive and ethical growth: the making of meaning*, in Arthur W. Chickering and Associates, *The Modern American College*.
- Salim, F. (2024). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*). Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Sander, P. (2005). Researching our students for more effective university teaching. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 3(1), 113-130.
- Schommer, M. (1990). Effects of beliefs about the nature of knowledge on comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 82, 498-504.
- Schommer-Aikins, M. ve Easter, M. (2006). Ways of knowing and epistemological beliefs: combined effect on academic performance. *Educational Psychology*, 26(3), 411-423.
- Ülker, G., Ş. (2019). Spor okur-yazarlığı kavramının antrenör, yönetici ve beden eğitimi öğretmenlerinin bakış açıları ile irdelenmesi 'İstanbul Örneği'. (*Doktora Tezi*). İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ünver, T. (2023). Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik sürekli kaygı durumlarının incelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*). Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eskişehir.

Taşkın, A. M. (2024). *Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde Modele Dayalı Yapılan Araştırmaların İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

TDK (2024). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim <https://sozluk.gov.tr/>

Whitehead, M. (2010). *Physical literacy. Throughout the lifecourse*. International Studies in Physical Education and Youth Sport. Routledge.